

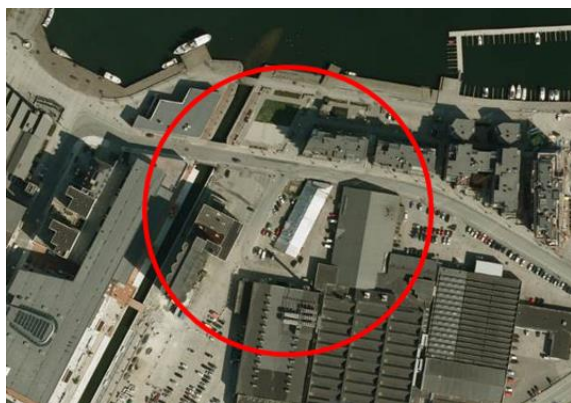
LAGERBYGNING VÅGEN

KULTURMINNEFAGLIG KUNNSKAPSGRUNNLAG

LAGERBYGNING VÅGEN

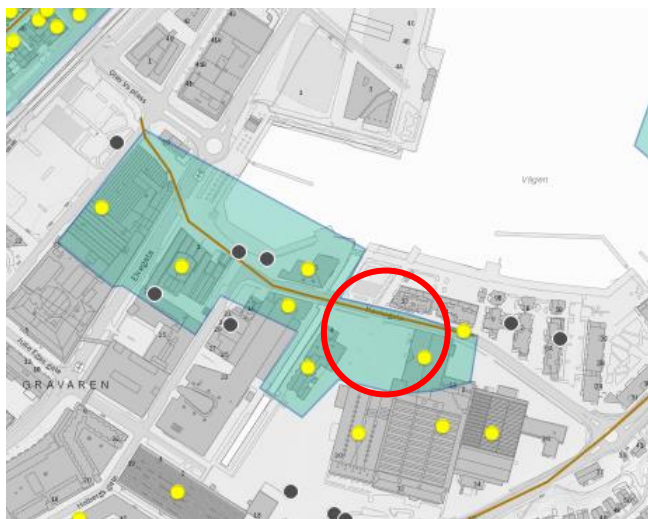
KULTURMINNEFAGLIG

KUNNSKAPSGRUNNLAG

OPPRINNELIG BELIGGENHET I VÅGEN, ORTOFOTO 2008

Lagerhuset i Vågen er en av byens viktigste kulturminner. Det er det eneste som er igjen av de såkalte bloksene og lagerbygningene som preget byen i teglverksperioden. Lagerhuset i Vågen var vedtatt å rives, men en folkeaksjon i 2008 reddet bygningen. Lagerhuset ble demontert og lagret i påvente av en ny reguleringsplan som skulle fastsette endelig plassering og formål.

KULTURMILJØET I VÅGEN. KILDE KULTURMINNEREGISTERET

Lagerhusets opprinnelige plassering ligger innenfor kulturmiljøet Vågen, se grønt felt over. Kulturmiljøet er et tidligere industriområde i et gammelt elveos, med røtter tilbake til tekstil- og teglverksindustrien. I dag er kulturmiljøet et nytt sentrumsområde med vekt på kultur og sjø. Kulturmiljøet speiler viktige sider av Sandnes industrihistorie samt nyere byplanhistorie, fra slutten av 1800-tallet til 2000 – tallet.

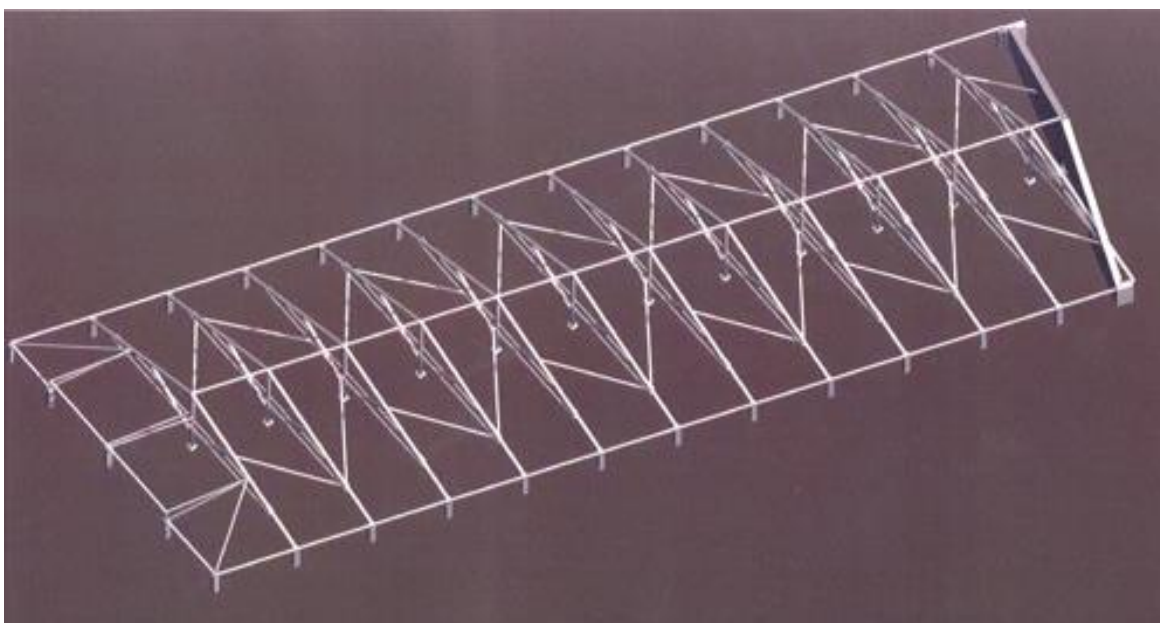
TEGLVERKENES KARAKTERISTISKE BYGNINGSSTRUKTUR. OVER: GANNS OG GRAVERENS TEGLVERK

Om kulturminnet

Et teglverk bestod av ovnshus, blokker og lagerhus. Teglverkene med bloksene og lagerhusene dekket store områder på Norestraen og i Vågen. I dag er all bebyggelse knyttet til denne virksomheten revet. Bygningen som ligger i Vågsbunnen, ikke langt fra kaien, er det eneste som er igjen fra teglsteinsindustriepoken i byen. Vest for Lagerbygningene ligger en bygning som i utgangspunktet var en del av Graverens verk nr. 4 fra 1912., men som brant i 1956 og oppbygd mye lavere. Denne bygningen inngikk etterhvert i Øglænds satsing i Vågen, som del av konfeksjonsfabrikken i Gravarsveien nr 32

Bloksene var røffe en-etasjes teglsteindekkende saltaks hus i grindverkskonstruksjon. Bloksene hadde vegger med stående planker. De var vanligvis mellom 20-30 meter. I disse lange lave bygningene ble teglsteinene formet, hvorpå de lå på tørk i fra 3 til 5 uker. Arbeidet kunne bare foregå i sommerhalvåret. I frost kunne steinene sprekke. De siste ti-årene av 1800 – tallet var det nærmere 40 blokker i byen. Lagerhusene, der den ferdig brente teglsteinen lå lagret til den skulle fraktes til byggeplassene, var lave bygninger helt uten vegger. Taket ble båret av frittstående pilarer.

Lagerhuset har en grunnplan på ca. 50x15 meter og er dekket av et slakt saltak. Dette røffe enkle huset har en takkonstruksjon som vi sjelden ser i dette landet. I motsetning til grindverkskonstruksjonen som var vanlige i tilsvarende bygninger, har denne bygningen en sprengverkskonstruksjon som hviler på mursteinspilarer langs bygningens yttersider. Her er også midtstokker som hviler på separate teglsteinsfundamenter. Det spesielle med sprengverkskonstruksjonene er at tverrbjelkene ligger på skrå mellom ytterveggene. Tverrbjelkenes

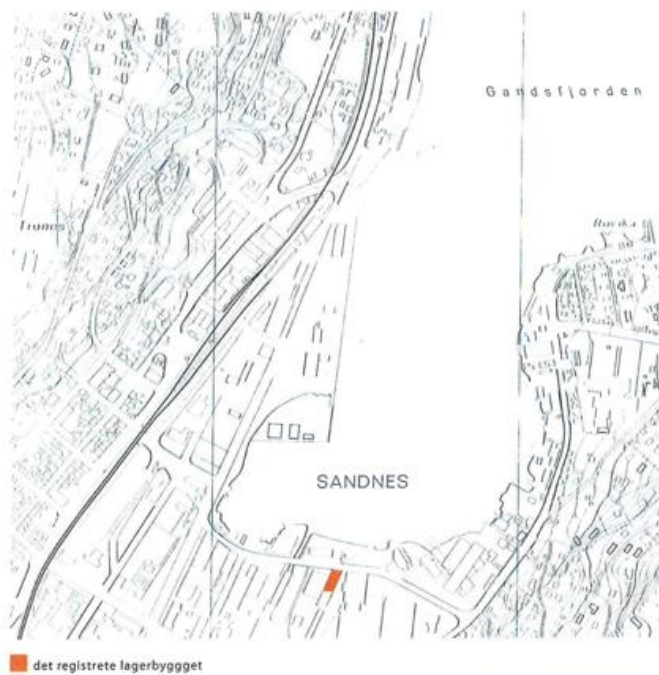
skråstilling med avstivere danner en flott særegen konstruksjon. Det vanlige er at man søker den korteste avstanden i konstruksjonene for å få de sterkest mulig og for ikke å bruke mer trevirke enn nødvendig. Begrunnelsen for å bruke sprengverkskonstruksjonen kan imidlertid ha vært rent funksjonelt, i det den gir mye fri gulvplass. Dette var viktig i en bygning hvor bare volumet opptil en manns løftehøyde var av verdi. Fagfolk anser det temmelig sikkert at takkonstruksjonen er prosjektert av en ingeniør. Når lagerhuset er bygget har ikke latt seg dokumentere med sikkerhet, men på grunnlag av fotografier kan det se ut til at huset er oppført så sent som i slutten av 1940 – årene. **(Kilde Sandnes arkitektur, Hild Sørby og Mette Pavoola, 2016)**

LAGERHUSETS OPPRINNELIGE BELIGGENHET – FOTO 1991

UTBYGGERS FORSLAG TIL BELIGGENHET – STORÅNAPARKDRAGET I VÅGEN

Lagerskuret ligger i vågsbunnen av Sandnes. Området er under sterk byutvikling med endring fra industribebyggelse til skole og bolig. Gjeldene reguleringsplan legger opp til at skuret skal rives. Lagerbygningen er den eneste av slikt slag som er igjen fra teglsteinsindustrien i Sandnes. Registreringen av bygningen er gjort for å dokumentere byggemåte og konstruksjon.

Sandnes, August 2006
Ole Serinius Trodahl

Vi har vært på befaring i bygningen sammen med Ottar Trones. Trones har omkring 50-års erfaring fra teglverksproduksjon. Trones mener at Bygningen er et lagerskur for Gravaren sine ferdigbrendte produkter.

Bygget lå i nærheten av Gravaren sitt teglverk og like ved sjøen. Det var lett å frakte de ferdige produktene fra ovns-huset og inn til lagerskuret. Nærheten til sjøen gjorde det enkelt med utskiping av produktene. Steinene ble fraktet med trillebårer fra ovns-huset til lagerskuret og videre ut til båtene for utskiping.

1

1. NORD

2. SØR

3

4

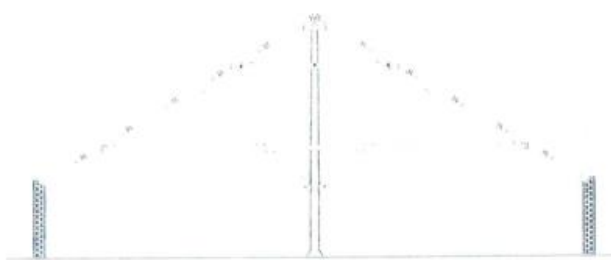
3. ØST

4. VEST

3

• bildet av grindkonstruksjonen er fra boken sandnes, fra trettiåra til i dag, utgitt av dryer bok i 1985.

• sprengverk

De fleste lagerskurene og tørkehusene for teglsteinsprodukter var i grindbyggingskonstruksjon. Det som imidlertid gjør denne bygningen interessant er at takkonstruksjonen er av sprengverk. Langs sideveggene hviler sprengverkskonstruksjonen på søyler av teglstein. Midtstokken i konstruksjonen som går helt opp til mane hviler på et fundament av teglstein.

4

innfesting av skråavstiverne til midtstokken

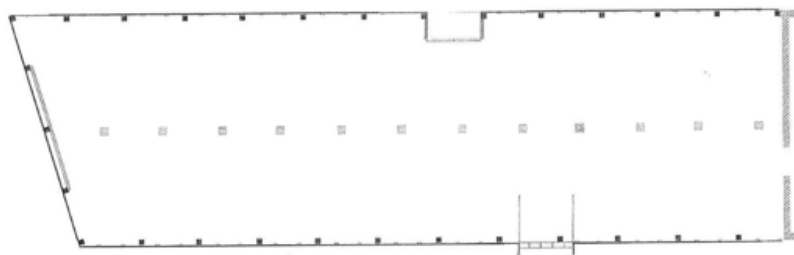
teglsteinfundament for midtstokken

Det er spesielt at sprengverkkonstruksjonen er bygget skrått i forhold til lengderetningen på bygningen. Vanligvis pleier en å søke den korteste avstanden på konstruksjonene for å få dem sterkest mulig, og for å bruke minst mulig trevirke ved byggingen. Vi har ikke funnet noen god forklaring på hvorfor konstruksjonen her er bygget med skråstilling.

I nordre ende har bygningen en gavlvegg med avvalming. Valmen her ligger på skrå i forhold til lengderetningn på huset, men er lagt parallelt med opprinnelig kaikant.

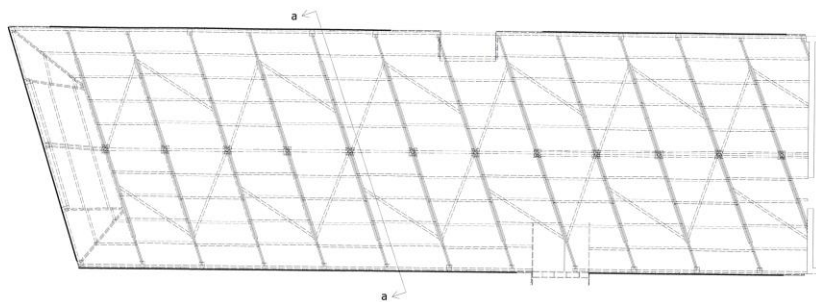
Slike lagerskur stod gjerne uten kledning på sideveggene, men det kunne forekomme at de hadde kledning på gavlveggene. Taktekkingen var av teglstein. Bølgeblikk kledningen og taktekkingen med bølget eternitt, samt takoppbyggene en på hver langside, slik den står nå har kommet til i ettertid.

Plantegning 1:200

REGISTRERING AV LAGERBYGG 4B, GANN-GRAVEREN TEGLVERK, SANDNES KOMMUNE

Siv.ark Ole Serinius Trødehl MNAL, Sandnes

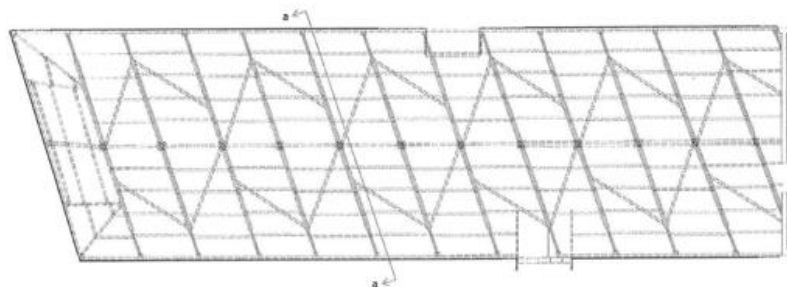

Hovedkonstruksjon tak og sprengverk, med åser lagt oppå sprengverket
målestokk 1:200

REGISTRERING AV LAGERBYGG 4B, GANN-GRAVEREN TEGLVERK, SANDNES KOMMUNE

Siv.ark Ole Serinius Trødehl MNAL, Sandnes

100
90
80
70
60
50
40
30
20
10
0
-10
-20
-30
-40
-50
-60
-70
-80
-90
-100
-110
-120
-130
-140
-150
-160
-170
-180
-190
-200
-210
-220
-230
-240
-250
-260
-270
-280
-290
-300
-310
-320
-330
-340
-350
-360
-370
-380
-390
-400
-410
-420
-430
-440
-450
-460
-470
-480
-490
-500
-510
-520
-530
-540
-550
-560
-570
-580
-590
-600
-610
-620
-630
-640
-650
-660
-670
-680
-690
-700
-710
-720
-730
-740
-750
-760
-770
-780
-790
-800
-810
-820
-830
-840
-850
-860
-870
-880
-890
-900
-910
-920
-930
-940
-950
-960
-970
-980
-990
-1000

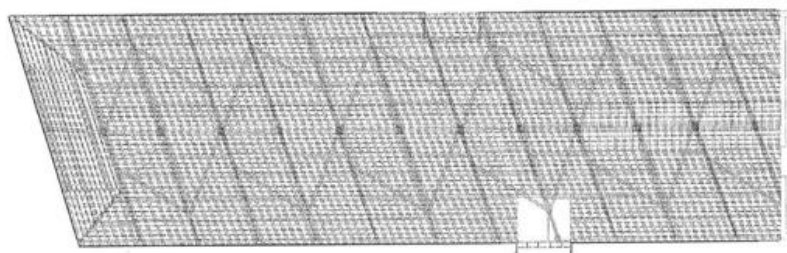

Hovedkonstruksjon tak og sprengverk, med åser lagt oppå sprengverket
målestokk 1:200

REGISTRERING AV LAGERBYGG 4B, GANN-GRAVEREN TEGLVERK, SANDNES KOMMUNE

Siv.ark Ole Serinius Trosdahl MNAL, Sandnes

100
90
80
70
60
50
40
30
20
10
0
-10
-20
-30
-40
-50
-60
-70
-80
-90
-100
-110
-120
-130
-140
-150
-160
-170
-180
-190
-200
-210
-220
-230
-240
-250
-260
-270
-280
-290
-300
-310
-320
-330
-340
-350
-360
-370
-380
-390
-400
-410
-420
-430
-440
-450
-460
-470
-480
-490
-500
-510
-520
-530
-540
-550
-560
-570
-580
-590
-600
-610
-620
-630
-640
-650
-660
-670
-680
-690
-700
-710
-720
-730
-740
-750
-760
-770
-780
-790
-800
-810
-820
-830
-840
-850
-860
-870
-880
-890
-900
-910
-920
-930
-940
-950
-960
-970
-980
-990
-1000

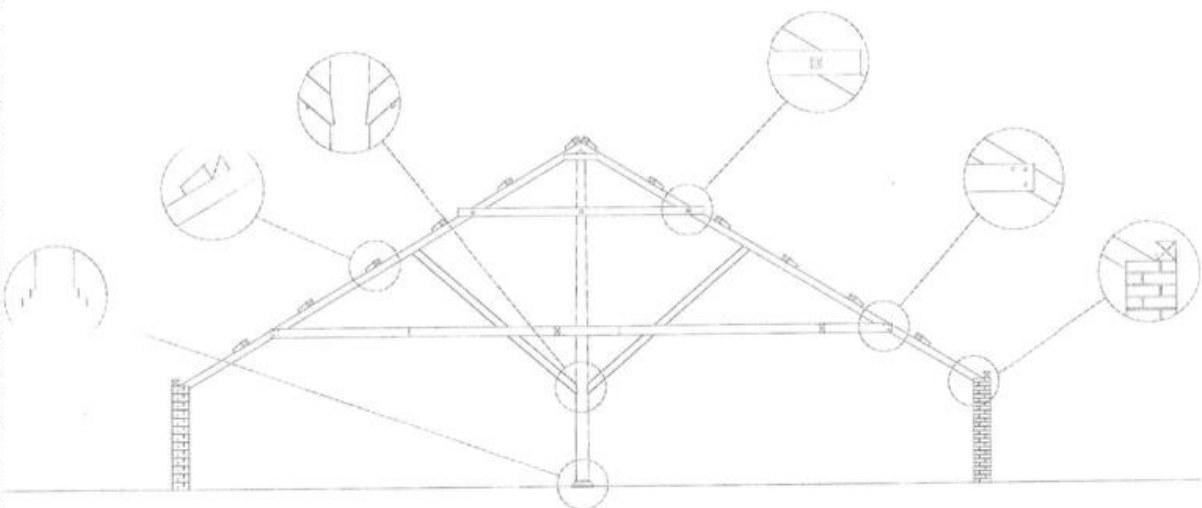

Hovedkonstruksjon tak og sprengverk, med strøbord lagt oppå åsene
målestokk 1:200

REGISTRERING AV LAGERBYGG 4B, GANN-GRAVEREN TEGLVERK, SANDNES KOMMUNE

Siv.ark Ole Serinius Trosdahl MNAL, Sandnes

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

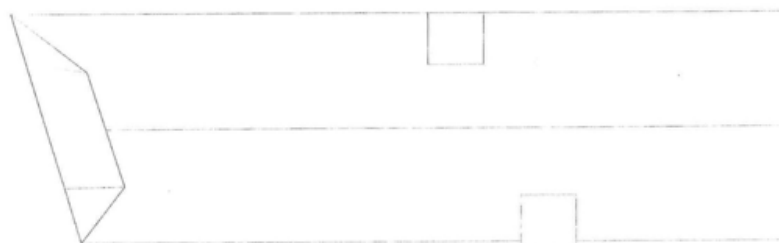

Detaljer av konstruksjon målestokk 1:20

REGISTRERING AV LAGERBYGG 4B, GANN-GRAVEREN TEGLVERK, SANDNES KOMMUNE

Siv.ark Ole Serinius Trodahl MNAL, Sandnes

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Takplan målestokk 1:200

REGISTRERING AV LAGERBYGG 4B, GANN-GRAVEREN TEGLVERK, SANDNES KOMMUNE

Siv.ark Ole Serinius Trodahl MNAL, Sandnes

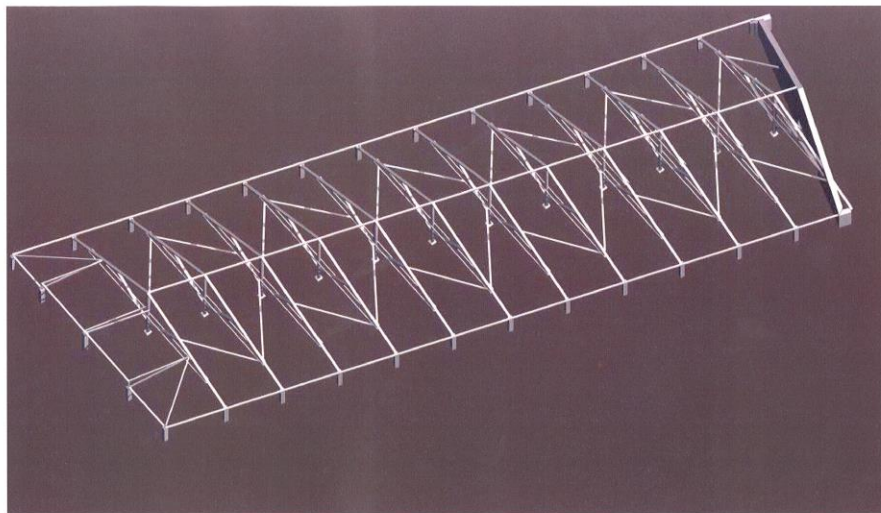
Gw. #1/248
39/499

det registrerte lagerbygget

Lagerskuret ligger i vågsbunnen av Sandnes. Området er under sterk byutvikling med endring fra industribygging til skole og bolig. Gjeldene reguleringsplan legger opp til at skuret skal rives. Lagerbygningen er den eneste av slikt slag som er igjen fra teglsteinsindustrien i Sandnes. Registreringen av bygningen er gjort for å dokumentere byggemåte og konstruksjon.

Sandnes, August 2006
Ole Serinius Trodahl

Aksionometrisk oppbygging